

Creu de la Melera / fita de terme 4 entre Sant Salvador de Guardiola i Rajadell

Sant Salvador de Guardiola

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Turó de la Melera
Emplaçament	Pista de terra que surt al Km 86,5 de la C-37 i passa per can Batlle fins la serra de Gallcanta.
Alçada:	527

Coordenades:

Latitud:	41.70318
Longitud:	1.75182
UTM Est (X):	396149
UTM Nord (Y):	4617574

Classificació

Número de fitxa	08098-258
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Jaciment arqueològic
Estil / època:	Modern
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Accés	Difícil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	08097A001000650000EQ
Autoria de la fitxa	Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa:	dt., 17/11/2015 - 01:00

Descripció

Roca amb una creu gravada i altres perforacions que es troba situada en un punt elevat del turó de la Melera, a un extrem de la serra de Gallcantà. El cim d'aquest turó forma una cresta estreta i allargada que té el punt més alt a la part central (530 m) mentre que els dos extrems són lleugerament més baixos (527 m respectivament). La Melera és el segon cim més alt del municipi, després de la Pòpia del Montgròs (668 m). L'indret es troba en un emplaçament molt especial: sobre una plataforma rocosa que conforma una petita cinglera a l'extrem est de la cresta. A la part més alta hi trobem una roca que sobresurt, amb unes característiques que recorden la forma d'un altar. A la superfície superior, més o menys plana, presenta diferents perforacions. Concretament, una creu llatina de traç molt gruixut, els braços de la qual mesuren 40 x 25 cms. Al punt on es creuen els dos braços té una cavitat lleugerament més fonda. Una mica més avall, més o menys a la part central de la roca, hi ha una cavitat de forma ovalada que mesura 28 cms en la part més llarga i té una profunditat de 15 cms. Finalment, una mica més avall hi ha una cavitat més petita, d'uns 9 cms de diàmetre.

Des d'aquest indret s'obté una espectacular vista panoràmica en la qual destaca, al sud, una visió frontal i perfectament perfilada de Montserrat; a l'est veiem el Montcau i la serra de Sant Llorenç del Munt; més al nord, el pla de Bages, la muntanya del Cogulló, el Collbaix i, al fons, les muntanyes del Prepirineu. Les característiques especials d'aquest indret ens indueixen a pensar que podria ser un lloc sagrat des d'èpoques ancestrals, probablement amb un origen precristià. Les dues cavitats suggereixen que la roca podia haver estat utilitzada per fer-hi algun ritual relacionat amb libacions, ofrenes o sacrificis. La cavitat al punt central de la creu reforça aquesta hipòtesi, ja que podria tractar-se d'un forat similar als altres dos posteriorment convertit en una creu. Això explicaria el seu traç notòriament gruixut. La carena de la serra de Gallcantà i el turó de la Melera fan de termenal que separa els municipis de Sant Salvador de Guardiola i Rajadell. El document on es fixen els dos termes municipals reconeix oficialment aquesta pedra com una de les fites separadores dels termes (fita 4). D'altra banda, el terme antic de la ciutat de Manresa, documentat als segles X i XI, passava pel lloc on comença la Melera, al coll de Gallcantà (BENET: 68), i també la divisòria entre les parròquies de Salelles i Sant Salvador de Guardiola passava per aquest sector.

Història

És difícil aventurar la datació d'un indret com aquest per la manca d'elements de context que ens ajudin a precisar. Per les seves característiques especials, considerem que és una hipòtesi plausible que es tracti d'un lloc sagrat ancestral, originat en època antiga o fins i tot prehistòrica. En tot cas, el que és altament probable és que tingui relació amb el ritual de beneir el terme, que a Sant Salvador de Guardiola tenia molt arrelament. Coincidia amb la Festa del Panellet, que es celebrava el 25 d'abril, per Sant Marc, i era la festa més popular del poble. El punt central on tenia lloc aquest ritual era una roca de característiques similars anomenada el Pedró, que està situada al costat de l'església parroquial. Des d'aquest d'aquí es beneïa el territori en les quatre direccions i, en els dies següents, el capellà es desplaçava a les diferents masies del terme per beneir-les. En molts indrets durant aquest ritual es beneïen també les creus i algunes de les fites situades als límits del terme, especialment els cims situats a les cotes més altes. Molt probablement, la creu de Melera era un d'aquests llocs on s'hi feia una benedicció ja que, com hem dit, era un indret per on passaven les particions de diferents termes. La benedicció del terme és un ritual de reminiscències paganes en el qual els feligresos rendien culte al territori del seu entorn i el beneïen per protegir-lo de qualsevol contratemps. Els orígens tant de la benedicció del terme com de la Festa del Panellet cal cercar-los en rituals agraris primitius que es feien en aquest moment de la primavera, just quan el blat comença a créixer. El 2008, en el projecte de replantejament del termenal entre Rajadell i Sant Salvador de Guardiola es reconeix oficialment aquesta fita en la delimitació aprovada segons la resolució GRI/2474/2015.

Bibliografia

Anònim (2014). Festivitat de Sant Marc i repartiment del Panellet. Sant Salvador de Guardiola. Reculls de la Guíxola, núm. 2. Cercle Cultural la Guíxola.

BENET CLARÀ, Albert (1985) Història de Manresa, dels orígens al segle XI, Manresa, p. 68.

CAPDEVILA, Jaume (2001). "La Festa del Panellet". Ressò, núm. 16. Juny 2001.

CAPDEVILA PLANS, Jaume (1997). Quaderns de la Guíxola, núm. 5 (gener de 1997), Cercle Cultural la Guíxola, Sant Salvador de Guardiola.

FARGAS MORERA, Fèlix (2009). Recull de dites, frases fetes i refranys que es deien, i es diuen, a Salelles, p. 78.

Institut Cartogràfic de Catalunya (2008). Replantejament de la línia de delimitació entre els termes de Sant Salvador de Guardiola i Rajadell.

PARROT ALSINA, Valentí; FARGAS TATJER, Valentí; FARRERAS OLLER, Angeleta; LLOBET VILA, Pere (1998). "Tradicions . Vells costums, jocs d'infants. Sant Salvador de Guardiola - Salelles". Quaderns de la Guíxola, núm. 7 (abril, 1998), pp. 15-16, 21-22.

